

**FRANSUZ TILSHUNOSLIGIDA SINONIMIYA MUAMMOSINING ILMIY
ASOSLARI**

**НАУЧНЫЕ ОСНОВЫ ПРОБЛЕМЫ СИНОНИМИИ ВО ФРАНЦУЗСКОМ
ЯЗЫКОЗНАНИИ**

**SCIENTIFIC FOUNDATIONS OF THE PROBLEM OF SYNONYMY IN
FRENCH LINGUISTICS**

Raxmankulova Dilrabo Eshmuminovna,

Toshkent tumani 19-maktab ingliz tili o'qituvchisi,

dilraxmankulova80@gmail.com

Annotatsiya. Sinonimiya tilshunoslikning ham lug'at, ham grammatika, ayniqsa sintaksisda kam o'rganilgan sohalaridan biridir. So'nggi paytlarda paydo bo'lgan va grammatik sinonimiyaning alohida masalalariga bag'ishlangan ko'plab asarlar tufayli, endi aytish mumkinki, bu masalaning rivojlanishi na nazariy, na amaliy jihatdan juda oz natija berdi.

Kalit so'zlar: Sintaktik sinonimlar, grammatik sinonimiya, lo'g'at, tilshunoslik, morfologiya.

Аннотация. Синонимы являются одной из наименее изученных областей языкознания, как в лексике, так и в грамматике, особенно в синтаксисе. Благодаря большому количеству работ, появившихся в последнее время и посвященных отдельным вопросам грамматической синонимии, можно сейчас сказать, что разработка этого вопроса дала очень мало как в теоретическом, так и в практическом плане..

Ключевые слова: синтаксические синонимы, грамматическая синонимия, лексика, лингвистика, морфология.

Abstract. Synonymy is one of the least studied areas of linguistics, both in lexicography and grammar, especially in syntax. Due to the large number of works that have appeared recently and are devoted to specific issues of grammatical synonymy, it can now be said that the development of this issue has yielded very little result, either theoretically or practically.

Keywords: Syntactic synonyms, grammatical synonymy, vocabulary, linguistics, morphology.

Kirish. Ma'lumki, sinonimiya tilning turli darajalarida namoyon bo'ladi: grammatik, so'z yasalish, frazeologik va leksik. Mashhur tilshunos olim I.V. Arnoldning so'zlariga ko'ra, sinonimiya barcha tillarga xosdir va til rivojlanishining ko'rsatkichi bo'lib xizmat qiladi, chunki "boy, xilma-xil rivojlangan lug'at juda rivojlangan funktsional uslublar tizimiga ega va uslublarning boyligi tanlash imkoniyatini nazarda tutadi, va bu ikkinchisi ma'lum so'zlarning almashinishi, ya'ni. sinonimiya." [Arnold, 1986: 56-bet]

Umumjahon tabiatiga qaramay, sinonimiya 19-asr oxirida semasiologiya alohida fan sifatida rasmiylashtirilgach, o'rganila boshlandi, chunki shu davrgacha sinonimlar faqat tilning ifoda vositasi sifatida qaralib kelgan. Leksik sinonimiyani chuqurroq o'rganishga XX asrda Ferdinand de Sossyurning til haqidagi kontseptsiyasining keng tarqalishi va strukturaviy tilshunoslikning rivojlanishi yordam berdi.

Shu bilan birga, sinonimlarning mavjudligi jiddiy shubhalarga sabab bo'ldi. Shunday qilib, G.O. Vinokur sinonimlarni bir xil ma'noga ega so'zlar sifatida tushunib, "tilning sinonimiyasi deb ataladigan narsa, agar biz lingvistik abstraksiya bilan emas, balki jonli va haqiqiy til bilan, tarixda mavjud bo'lgan til bilan shug'ullanadigan bo'lsak, demak, degan ma'noni anglatadi. shunchaki fantastika ", chunki semantik jihatdan bir xil so'zlar tilda mavjud emas. Muallifning fikricha, haqiqiy sinonimlarni faqat tegishli lug'atda topish mumkin, nutqda esa yo'l, yo'l kabi birliklar doimo aniq farqlanadi. Boshqa tadqiqotchilar antonimlar, ekvionimlar, giponimlar, gipernimlar va konvertatsiyalar bilan

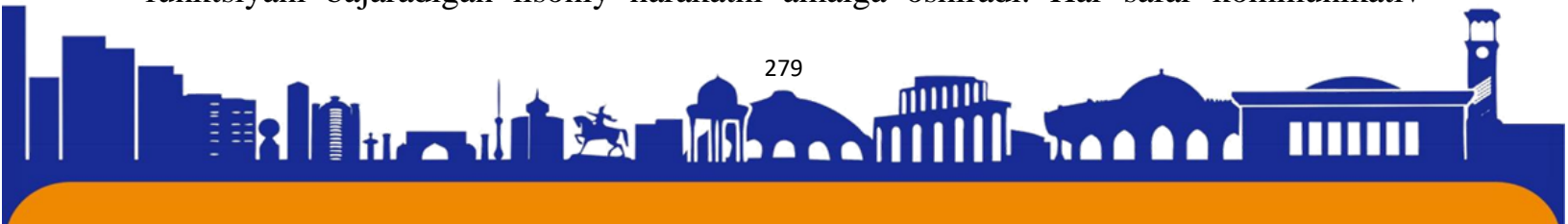

birga sinonimlarni ham ekvivalentlikning maxsus holati deb hisoblashadi [Vinokur, 1990: p. 286]

An'anaviy nuqtai nazardan, lingvistik va nutq sinonimiyasini farqlash odat tusiga kiradi, "til" atamasi A. Gardiner va F. de Sossyurdan keyin ma'lum bir tilning lug'atlari va grammatikalarida qayd etilgan barcha narsalarga nisbatan qo'llaniladi, va "nutq" atamasi, aksincha, "noan'anaviy" hamma narsaga tegishli, ya'ni. an'anaviyni olib tashlasak, matnda nima qoladi. Shunga ko'ra, lingvistik sinonimiya deganda izohli va sinonimik lug'atlarda qayd etilgan so'zlar orasidagi sinonimik munosabatlar tushuniladi. Tadqiqotchilarning fikricha, nutq sinonimiyasini "noan'anaviy yangilikka qodir yozuvchi va shoirlarning badiiy nutqida" kuzatish mumkin. Shu bilan birga, lingvistik va nutqiy kontekstni ijodiy kuch sifatida qabul qilish, nutqni yozuvchi yoki shoirning badiiy tili sifatida noto'g'ri tushunish sinonimiyani til tizimi darajasida o'rganishga to'sqinlik qiladi.

Bizningcha, sinonimiyaga bunday yondashuv noto'g'ri. Sinonimiya tadqiqotchilarining aksariyati tilni inson ongining faoliyat ko'rsatish tamoyillarini hisobga olmasdan ko'rib chiqish mumkin bo'lgan ob'ekt sifatida tushunadi. Bunday asarlar mualliflari til tizimini ifodalovchi lug'at matnlariga murojaat qiladilar. Shunday qilib, R.L. Smulakovskayaning fikricha, matndagi so'zning funktsional-semantik xususiyatlari tushuntirish lug'atlarida so'zlarning muayyan qoidalari sifatida taqdim etilgan tizimli imkoniyatlarning amalga oshirilishini kuzatish imkonini beradi. Tilshunosning fikricha, sinonim lug'atlarning mavjudligi matndagi sinonimik fe'llarni tahlil qilishga zamin yaratdi, chunki lug'atdagi sinonimik turkumni uning matndagi aksi bilan solishtirish, "yo'qotish" va "yutuq"larni aniqlash mumkin bo'ldi. " lug'atdan matnga o'tish yo'lida. Lug'at haqida gapirganda, tadqiqotchi matnni emas, balki til tizimini nazarda tutgan edi, aks holda uning iborasi mantiqiy bo'lmas edi

Zamonaviy tilshunoslikda mashhur rus kognitiv olimi E.S. Kubryakovaning so'zlariga ko'ra, matn "tushunchasi ma'lum bir qabul qiluvchiga yo'naltirilgan" ma'lumotga ega bo'lgan o'zini o'zi ta'minlaydigan nutq xabari sifatida tushuniladi lug'at ushbu ta'rifga to'liq mos keladi, ya'ni. nutqiy asar yoki matn bo'lib, til tizimining aksi emas. Biroq, zamonaviy tadqiqotchilar sinonimiyani "tanlash" deb ataladigan hodisa bilan bog'lashadi. Til iborasidan foydalanib, shaxs ham kognitiv, ham kommunikativ funktsiyani bajaradigan lisoniy harakatni amalga oshiradi. Har safar kommunikativ

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-1

niyatini amalga oshirishda ona tilida so'zlashuvchi lingvistik vositalarni "tanlash" muammosini hal qiladi. Tanlash muammosining mohiyati tegishli kognitiv-funksional model yordamida ma'lum bir kommunikativ niyat va dizaynni amalga oshirishdan iborat. Demak, sinonimiyaning ontologik asosi turli lisoniy ma'noga ega bo'lgan lingvistik vositalar yordamida bir xil psixik-lingvistik mazmuni ifodalash qobiliyatidir.

So'nggi o'n yilliklarda rivojlanayotgan kognitiv fan nuqtai nazaridan tilni o'rganish shuni ko'rsatadiki, dunyo ontologiyasi inson ongida kategoriyalar tizimi, shu jumladan tilshunoslik shaklida aks etadi. Lingvistik kategoriyalar elementlari bir-biriga ekvivalent emas: ularning ba'zilari psixologik jihatdan ko'proq boshqalarga qaraganda ko'proq ajralib turadi. Natijada lingvistik kategoriya, jumladan, sinonimiya ham tadrijiy xususiyatga ega bo'lib, uning elementlari uzluksiz davomiylik hosil qilishi mumkin. Sinonimiya hodisasiga kelsak, bu yondashuv sinonimik qatorlar orasidagi chegaralar o'tish zonasi xarakteriga ega, deb taxmin qilishga asos beradi.

Shuning uchun aytish mumkinki, kognitiv yondashuv sinonimiyaning atrofidagi voqelikni bilish natijasida ona tilida so'zlashuvchi tomonidan shakllanadigan va ekvivalent lingvistik iboralarni "tanlash" hodisasi bilan bog'liq bo'lgan kategoriya sifatida ko'rib chiqishga imkon beradi. Sinonimiya ham tilning boshqa kategoriyalari kabi fenomenologik xususiyatga ega va bu, o'z navbatida, til tizimida uning tarkibiy qismlari (sinonimlari)ning ma'nolari vaziyat obrazlariga asoslanishini bildiradi.

Tilning tarkibiy xususiyati bo'lgan sinonimiya, shubhasiz, koinotning inson uchun muhim bo'lgan sohalarini bilish va belgilash bilan bog'liq. Sinonimiya fenomenida M.V. Nikitin tilning lug'at boyligi tartibli tizim emas, balki "xotira turli manbalardan birlashtirgan va kerak bo'lganda tizimning munosabatlari va funksiyalariga jalb qilingan birliklar yig'indisi" ekanligini isbotlaydi. Boshqacha qilib aytganda, allaqachon belgilangan kontsepsiya nominatsiyasi uchun yangi leksik birlikning paydo bo'lishi intralingvistik omillar bilan emas, balki so'zlovchining ehtiyojlari bilan bog'liq. Shunday qilib, tabiiy tilda sinonimik qatorlarning mavjudligi doimo turtki bo'ladi.

Belgilangan kontsepsiya nominatsiyasi uchun yangi leksik birlikning paydo bo'lishi so'zlovchining ehtiyojlari bilan bog'liq. Shunday qilib, tabiiy tilda sinonimik qatorlarning mavjudligi doimo Kuzatuvchining talqini bilan turtki bo'ladi va shartlanadi. Sinonimik qatordagi har qanday so'zlarni birlashtirishning yetakchi omili, bizningcha,

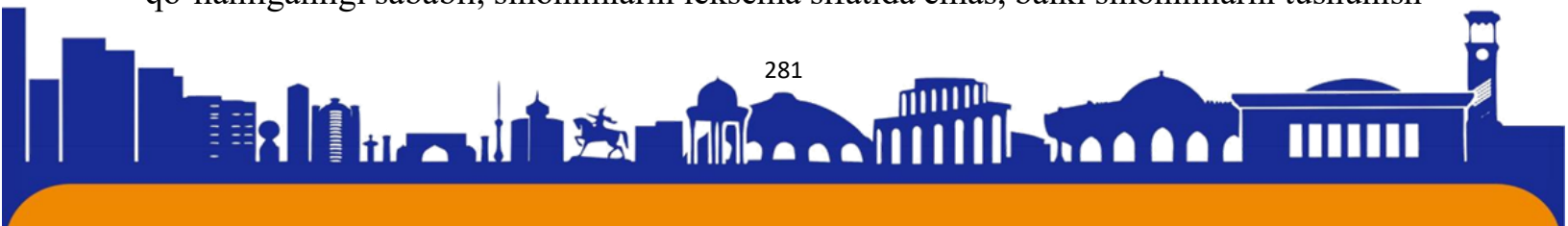
ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-1

soʻzlovchi yoki kuzatuvchining muloqotda aynan shu soʻzlardan foydalanish niyatidir. Har bir inson dunyoning oddiy va aniq tasvirini yaratishga intiladi. Inson oʻzining butun hayotidagi ogʻirlik markazini dunyoning ushbu rasmiga va unda tinchlik va ishonch topish uchun uning dizayniga oʻtkazadi. Demak, dunyo haqidagi har qanday bilim nisbiydir. Dunyoning kontseptual tasviri - bu insonning atrof-muhit va boshqa odamlar bilan oʻzaro munosabati jarayonida yaratilgan va u uchun haqiqiy boʻlgan dunyoning tasviri yoki global timsolidir. Har bir shaxs oʻzini tilda mavjudlik sifatida anglagandagina mavjud boʻladi.

Qiziqarli savol aʼzolarining kognitiv tabiati haqida, yaʼni. bu turkumni tashkil etuvchi sinonimlar. Sinonimik munosabatlarning, jumladan, leksemalar orasidagi anʼanaviy talqinda bir xil narsaning turli vositalar bilan ifodalanishi nazarda tutiladi. Biroq, sinonimiyaning anʼanaviy nazariyasi sinonimiyaning aniqlashda bir nuqtai nazar bilan cheklanmaydi: sinonimiyaning tavsiya etilgan mezonlari tadqiqotchidan tadqiqotchiga qarab farq qiladi. Shuning uchun bu mezonlarni koʻrib chiqish va ulardan, bir tomondan, feʼl sinonimiyaning tushunchasini aniqlab beradigan, ikkinchi tomondan, kognitiv tilshunoslik qoidalariga zid boʻlmaganlarini ajratib koʻrsatish kerak.

Sinonimiya taʼriflarida qoʻllanilgan atamalar leksik sinonimiyaning mavjud taʼriflaridan norozilik manbai boʻlib xizmat qiladi. Biz soʻz va soʻzning maʼnosi kabi toʻliq aniqlanmagan tushunchalar haqida gapiramiz. Anʼanaviy yondashuv nuqtai nazaridan, barcha tadqiqotchilar ushbu terminologik noaniqlik uchun echimlarni taklif qilishmaydi. Shunday qilib, P.S.ning soʻzlariga koʻra. Aleksandrova, sinonimiyaning aniqlashda u ifodalangan tushuncha va qoʻshimcha (stilistik, hissiy va boshqalar) xususiyatlar toʻplami sifatida tushunadigan semema atamasidan foydalanish qulayroqdir [Aleksandrov, 1950: 90-115-betlar]. Anʼanaga koʻra, semema deganda soʻzning maʼnosi yoki alohida leksik-semantik variantning maʼnosi tushuniladi. Ushbu atama semantikaning rivojlanishi bilan bogʻliq holda paydo boʻlgan va tilshunoslikning ushbu sohasidagi tadqiqot obʼekti hisoblanadi. Ushbu terminologiyada "leksema" atamasi torroq maʼnoga ega va soʻzning tovush qobigʻi yoki alohida LSV sifatida talqin qilinadi.

P.S. Berilgan sintagmatik zanjirdagi soʻz maʼnosini belgilovchi omil sifatida lingvistik kontekst pozitsiyasiga tayangan Aleksandrov "amalda soʻzlar kontekstda qoʻllanilganligi sababli, sinonimlarni leksema sifatida emas, balki sinonimlarni tushunish

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-1

maqsadga muvofiq, degan fikrni ilgari suradi. lekin sememalar sifatida." N.I.ning so'zlariga ko'ra. Tolstoy, "semema" atamasidan foydalanish noaniqlik muammosini olib tashlamaydi, chunki bu atama mazmun jihatidan so'z sifatida noaniq talqin qilinadi.

Boshqa tadqiqotchilar an'anaviy nazariya doirasida sinonimiya ta'riflarida "leksema", "so'z", "so'z ma'nosi" va "leksik-semantik variant" sinonimik atamalaridan foydalanishda davom etib, ulardan u yoki bu birini afzal ko'rishadi. ularning noaniqligini ta'kidlasa ham. Umuman olganda, mavjud terminologiyadan foydalanish e'tirozlarni keltirib chiqarmaydi, ammo mavjud ta'riflarga biroz aniqlik kiritish talab etiladi. Shunday qilib, ushbu asarda so'z atamasi tilning asosiy tarkibiy-semantik birligi sifatida tushuniladi.

Kommunikativ harakat jarayonida yuzaga keladigan, ob'ektlar va ularning xususiyatlarini, hodisalarini, voqelik munosabatlarni nomlash uchun xizmat qiluvchi, moddiy tomonga ega bo'lgan (semantik, fonetik va grafik) so'zning ma'nosi va leksik-semantik varianti bir-birining o'rnini bosuvchi sifatida ishlatiladi birliklar va so'zning mazmunini bildiradi, ongda aks ettiradi va unda insonning aqliy faoliyati mahsuli bo'lgan narsa, xususiyat, jarayon va boshqalar haqidagi g'oyani mustahkamlaydi, ya'ni. Muayyan nutq aktida polisemantik so'z ma'nosining o'ziga xos aktualizatsiyasini belgilang. Leksema atamasi kengroq ma'noga ega bo'lib, til tizimining leksik birligi sifatida ta'riflanadi. Shunga ko'ra, til tizimidagi leksema ma'nosi uning mazmunining o'zgarmasligidir.

Ayrim tadqiqotchilar boshqa fanlarning atama va tushunchalaridan foydalanib, an'anaviy lingvistik terminologiyadan chetga chiqishga harakat qiladilar. Shunday qilib, sinonimiya intralingvistik ekvivalentlikning ko'rinishlaridan biri sifatida qaraladi va uni tavsiflash uchun mantiq va to'plam nazariyasidan terminologik apparat oladi. Ekvivalentlik va, demak, sinonimiyaning mavjudligi sharti uch turdagi munosabatlarning mavjudligidir: refleksivlik, simmetriya va tranzitivlik. Dalil sifatida tous, tout le monde va tous les personnes so'zlarining sinonimik turkumi keltirilgan. Reflektorlik xususiyatiga ko'ra, tous va tout le monde birliklari o'zlariga ekvivalent bo'lishi kerak. Shuning uchun, agar tous va tout le monde sinonim bo'lsa, tout le monde tout le monde, tous esa tous bilan sinonim bo'ladi. Simmetriya xususiyatiga ko'ra, agar tous tout le mondega teng bo'lsa, tout le monde tousga teng. O'tish xususiyatiga ko'ra, agar tous va tout le monde sinonim

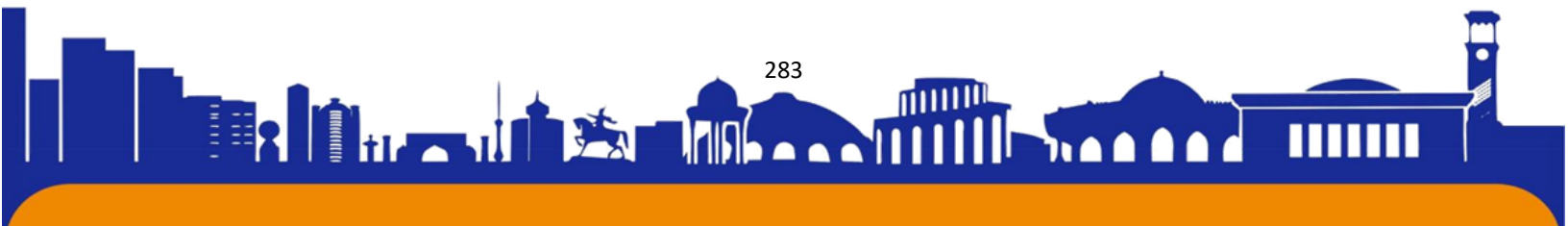
ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-1

bo'lsa, tous esa tous les personnes bilan sinonim bo'lsa, tous les personnes tout le monde bilan tengdir.

Bizningcha, bu yondashuv til tizimida ekvivalent yoki sinonimik birliklarning qanday ishlashini tushuntirib bera olmaydi. Ko'rsatilgan misol tilshunoslikda o'zining matematik ma'nosini to'liq saqlab qolgan ekvivalentlik munosabatini ko'rsatadi. Shunday qilib, so'z va so'z ma'nosi atamalarini an'anaviy nuqtai nazardan ko'rib chiqsak, ular "sinonimiya" tushunchasiga noaniqlik kiritadi. Biroq, agar biz ushbu tushunchalarni zamonaviy belgilar nazariyasi nuqtai nazaridan ko'rib chiqsak, bu muammo hal qilinadi. Demak, so'z bilan biz aynan o'sha paytda vujudga keladigan va til shaxsi belgi yaratish uchun zarur bo'lgan vaqtgacha mavjud bo'lgan va tashqi muhitda uning moddiy shaklini so'zlovchidan ko'chirish jarayonigacha mavjud bo'lgan birlikni tushunishimiz kerak. tinglovchiga oladi.

Sinonimiya mohiyatining izchil talqinini izlashda sinonimik munosabatlar mezonlarini belgilash zarur. An'anaviy tilshunoslikning asosiy yo'nalishida sinonimiya nazariyasi masalalariga bag'ishlangan tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, tadqiqotchilar o'z ishlarini cheklangan miqdordagi mezonlarga asoslaydilar. Sinonimiya mezon sifatida quyidagi xususiyatlar taklif etiladi: 1) ifodalanayotgan tushunchaning umumiyligi; 2) fonetik umumiylikning yo'qligi yoki mavjudligi; 3) morfologik umumiylikning yo'qligi yoki mavjudligi; 4) o'zaro almashinish qobiliyati; 5) semantik o'ziga xoslik; 6) semantik yaqinlik.

Sinonimiyaga ta'rif berishda ko'pchilik tadqiqotchilar sanab o'tilgan mezonlardan tashqari so'z sinonimiyasining sharti sifatida denotativ umumiylikni ko'rsatadilar. So'zlar umumiy belgiga ega bo'lsa, denotativ jamoa bilan tavsiflanadi. Shunday qilib, A.A. Reformatskiyning ta'kidlashicha, sinonimlar "bir xil narsani nomlaydi, lekin uni turli tushunchalar bilan bog'laydi va shu bilan nom orqali berilgan narsaning turli xususiyatlarini ochib beradi". Biroq, fe'l leksema sinonimiyasini o'rganayotganda, bu mezonlardan darhol voz kechish kerak, chunki fe'lning ma'nosi denotativ komponentga ega emas. An'anaviy yondashuv doirasida sinonimiyaning sanab o'tilgan mezonlaridan qaysi birini zarur va qaysi birini etarli deb hisoblash va qaysi xususiyatlarni ixtiyoriy deb belgilash to'g'risida fikr; o'qishdan o'qishga farq qiladi. Sinonimiyani an'anaviy

tushunishning mohiyatini aniqlash uchun keling, taklif qilingan mezonlarni ko'rib chiqaylik.

An'anaga ko'ra, sinonimiyaning zaruriy mezonlaridan biri ifodalangan tushunchaning umumiylik belgisidir. Shunday qilib, sinonimiyaga bag'ishlangan etakchi rus leksikografik nashri, "Rus tilining sinonimlari lug'ati" ning yaratuvchilari va uning muharriri sinonimlarni "bir xil tushunchani bildiruvchi so'zlar va shuning uchun ma'no jihatidan bir xil yoki juda yaqin so'zlar" deb tavsiflaydi.

An'anaviy yondashuv doirasida boshqa tilshunoslar kontseptual umumiylik mezonini sinonimiya uchun asos sifatida rad etadilar, chunki ularning fikricha, kontseptual korrelyatsiya, garchi u so'zning leksik ma'nosining tarkibiy qismi bo'lsa ham, alohida rol o'ynamaydi. so'zning lingvistik aloqa vositasi sifatida ishlashida. Sinonimiyani ifodalangan tushunchaning umumiyligi sifatida tushunishga salbiy munosabat bildirish, VT. Vilumanning ogohlantirishicha, bunday yondashuv bilan "leksik birliklarning a mantik jamoa, unga ega bo'lmaganlar bilan birlashishi mumkin. "Sinonimiya semantik-ma'noli hodisadir".

Semantik umumiylikka ega bo'lmagan so'zlarni birlashtirishga misol sifatida tadqiqotchi katta va katta sifatlarini keltiradi.

Bu mezon S.G. tomonidan ham rad etilgan. Berejaniy, chunki, uning fikriga ko'ra, uning asosida so'zlarning sinonimiyasi faktini aniq belgilashga imkon beradigan "moddiy lingvistik xususiyat" yo'q. Bundan tashqari, tadqiqotchi amalda ko'pincha "muayyan so'z qanday tushunchani ifodalashini aniqlash oson emas" deb hisoblaydi. Tadqiqotchining fikricha, ifodalangan tushunchaning umumiylik mezonini mantiqiy va lingvistik bo'lmaganligi sababli, bu sinonimiyani lingvistik hodisa sifatida belgilashda uni qabul qilib bo'lmaydi.

Zamonaviy tilshunoslikda moddiylik deganda kommunikantlar tomonidan tovush to'liqlari va grafik belgilarning hosil bo'lishi tushuniladi, ularning o'zi hech qanday ma'noga ega emas. Tilning zamonaviy kognitiv fani ong va til tizimi o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni tan oladi, bu ham kognitiv ongning elementidir. Demak, leksik ma'noning kontseptual komponentini belgilovchi omil sifatida rad etish asossizdir. Shuning uchun sinonimiyani aniqlashda so'zlarning kontseptual umumiylik mezonini hisobga olish kerak.

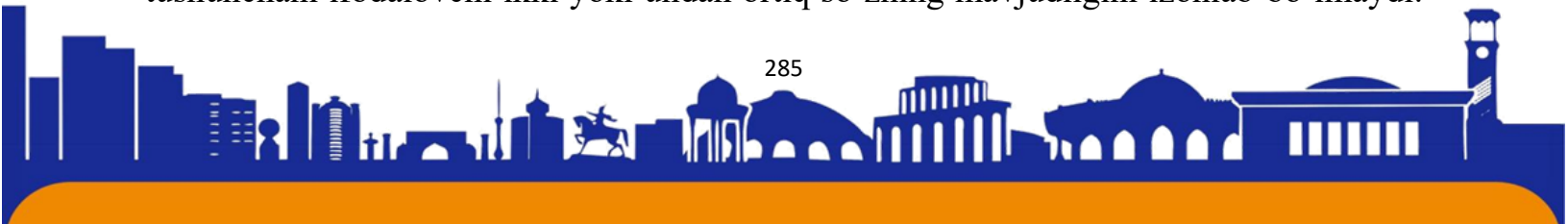

Kontseptual umumiylik mezonini kiritishda muqarrar ravishda yuzaga keladigan yana bir savol tushunchaning o'ziga xos ta'rifi bilan bog'liq. Tor ma'noda tushuncha ob'ekt haqidagi fikr, shu jumladan uning eng muhim belgilari sifatida talqin qilinadi. Umumiy tushunchada (A.A.Potebnyaning eng yaqin ma'nosi va S.D. Katsnelsonning rasmiy tushunchasi) so'z ob'yektni aniqlash uchun zarur bo'lgan eng mavhum va ayni paytda eng xarakterli xususiyatlarning minimal to'plami bo'lgan tushunchani ifodalaydi. B.A. Serebrennikov kontseptsiyani o'ziga xos xususiyatlarning minimal deb atashni va bu minimaldan yuqori bo'lgan narsalarni mavzu haqidagi bilimlar yig'indisiga birlashtirishni taklif qiladi.

Kontseptsiyada olingan ma'lumotlarning tabiati haqida bahs-munozaralar mavjud. Shunday qilib, Yu.S. Stepanov tushunchalar ilmiy bilimlarning natijasidir, degan fikrda. Boshqa tomondan, Yu.D. Apresyaning fikricha, sodda tushuncha lingvistik birlikda mustahkamlangan bo'lib, u ilmiy tushunchadan farqli o'laroq, tildan tashqari vaziyatni boshqacha tasvirlaydi. Sodda tushuncha oddiy bilimning natijasidir. U tasvirlangan vaziyat ob'ektlariga nisbatan kuzatuvchining pozitsiyasi to'g'risidagi ma'lumotlarni yozib oladi va ma'ruzachi tasvirlangan vaziyatni qanday baholayotganini va tinglovchidan ushbu vaziyatga qanday baho berishini ko'rsatadi.

Zamonaviy tilshunoslikda "tushuncha" atamasi "tushuncha" atamasini almashtirdi. Shunday qilib, M.V. Nikitin, lingvistik birlikning ma'nosini aniqlab, bu tushunchadir, deb hisoblaydi, ya'ni. til birligining moddiy shaklining aqliy tasviri bilan bog'liq tushuncha. Shunday qilib, an'anaviy tarzda, kontseptsiyani belgilashdagi qarama-qarshiliklar tadqiqotchilarning ushbu atama orqali sub'ektga oid turli xil ma'lumotlar miqdorini - o'ziga xos xususiyatlarning minimalidan bilimlar yig'indisigacha bo'lgan ma'lumotlarni nazarda tutishlari natijasida yuzaga keladi. Shu bilan birga, xotiraning cheklangan hajmi va kommunikativ vaqt bosimi omilini hisobga olgan holda, til tizimida og'zaki birlikning ma'nosi faqat integral va differentsiallarning minimal to'plamini o'z ichiga olgan sodda tushunchani ifodalaydi, deb taxmin qilish kerak. ob'ektni tanib olish uchun zarur bo'lgan xususiyatlar.

Aniqlash kerakki, sinonim leksemalar, ehtimol, bir xil narsani emas, balki kamida bitta umumiy xususiyatga ega bo'lgan turli tushunchalarni ifodalaydi. Aks holda, bir xil tushunchani ifodalovchi ikki yoki undan ortiq so'zning mavjudligini izohlab bo'lmaydi.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-1

Shunday qilib, ifodalangan tushunchaning umumiylik an'anaviy mezoni ifodalangan tushunchalarning qisman umumiylik mezoni sifatida aniqlanishi va shakllantirilishi mumkin.

1.2. Fransuz tilida sinonimlarning paydo bo'lish yo'llari.

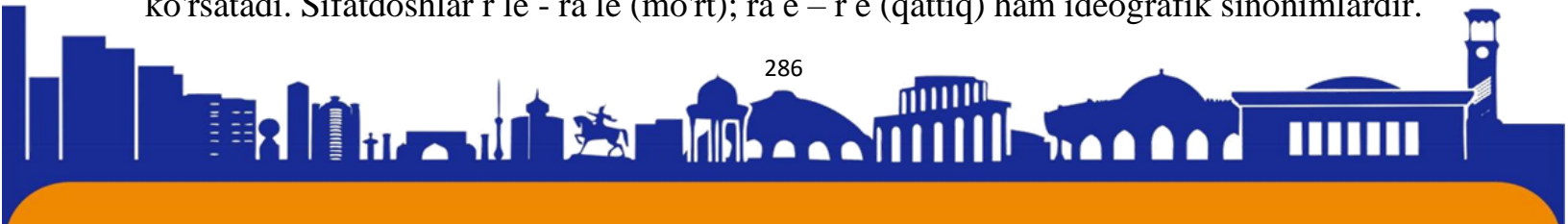
Tilning leksik boyligi asosan uning sinonimlari orqali ta'minlanadi. Darhaqiqat, ob'ekt, voqelik, xususiyat tushunchasi juda ko'p o'zgarishlar va soyalarga ega. Sinonimiyaning rivojlanishi tilni takomillashtirish, uning ekspressiv imkoniyatlarini boyitish usullaridan biri bo'lib, u tilda lug'atning stilistik tabaqalanishini belgilaydigan ko'proq yoki kamroq tarvaqaylab ketgan nutq uslublari tizimining mavjudligini ko'rsatadi.

Rus va frantsuz tillarida sinonimlar ko'p, ammo yangi sinonimlarning paydo bo'lish jarayoni to'xtamaydi. Bu bir qator sabablarga bog'liq. Eng asosiylaridan biri - insonning voqelikning allaqachon ma'lum bo'lgan hodisalarini to'liq anglash, yangi narsalarni kashf etish va unga nom berish istagi. Shunday qilib, masalan, voqelikni har tomonlama bilish jarayonida dunyo, yer, koinot, yorug'lik, globus kabi so'zlar uchun sinonimiya "undagi hamma narsa mavjud bo'lgan sayyora" degan umumiy ma'noga ega, ammo ma'lum semantik nuanslarga ega bo'lgan sinonimiya rivojlandi.

Ko'pincha sinonimlar chet tilidagi so'zlarni assimilyatsiya qilish natijasida paydo bo'ladi. Ko'rinib turibdiki, qarzga ega bo'lmagan til yo'q. bu so'zlar. Masalan, rus tilida frantsuzcha so'zlar juda ko'p: tartibga solish - tartibga solish; yurish - sayr qilish; isbotlamoq – bahslashmoq; rag'batlantirish - rag'batlantirish va boshqalar.

Frantsuz tilida rus, ispan va ingliz tillaridan olingan qarzlar yoki calques bor: spat al – os que; bo'lmoq, bo'lmoq – bo'lmoq; server, ar on – barmen; savdo, biznes va boshqalar.

Rus va frantsuz adabiy tillarining shakllanishiga ularning "katta qarindoshlari" ta'sir ko'rsatdi; Rus tili uchun bunday qarindosh qadimgi cherkov slavyan tili, frantsuz uchun klassik lotin tili edi. Demak, frantsuz tilida lotin ildizlarini assimilyatsiya qilish natijasida yaratilgan sinonimik juftliklar mavjud. Masalan, s ret va s ur t (xavfsizlik) lotin tilidagi se ur tate otiga qaytadi va tom ma'noda ideografik sinonimdir. ur t "ko'ngil tinchligi, xavf yo'qligiga ishonch" ma'nosini bildiradi; s ret hech qanday xavfning to'liq yo'qligini ko'rsatadi. Sifatdoshlar r le - ra le (mo'rt); ra e – r e (qattiq) ham ideografik sinonimlardir.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-1

Rus tilida quyidagi misollarni keltirish mumkin: bank – bank, gold – zlato, go – shtestvovat', klizovat' – kis't'. Ammo tashqi o'xshashlikka qaramay, frantsuz tilidagi lotin lug'atining tarixiy roli rus tilidagi eski cherkov slavyan lug'atining roldan butunlay farq qiladi. Slavyanizmlar ko'pincha tantanali she'riy nutqning elementlari sifatida o'xshash ma'noga ega bo'lgan rus so'zlari bilan taqqoslanadi va frantsuz tilida lotinizm aniq ilmiy atama sifatida ishlatiladi.

Qarzga olingan so'z tilning lug'atidagi "kamchilikni" to'ldirishi mumkin. Bu funksiya, ayniqsa, frantsuz tilidagi lotinizmlarga xosdir. O'zining rivojlangan so'z yasash tizimiga ega rus tili shunchaki ko'p qarzlarga muhtoj emas edi.

Shunday qilib, frantsuz tili ko'proq o'tkazuvchan bo'lib chiqadi: undagi qarzlilar tezda umumiy leksik tizimga kiradi. Rus tilida qarz olish maxsus maqsadli lug'atni shakllantirib, ko'proq izolyatsiya qilingan pozitsiyani saqlab qoladi.

Rus tilida sinonimlar ko'pincha tilning yaxshi rivojlangan morfologik tuzilishi tufayli so'z yasalishi natijasida paydo bo'ladi, masalan: astronavi, yulduz uchuvchisi, kosmik uchuvchi, yulduz suzuvchisi, kosmik suzuvchi, ular bir qatorni tashkil qiladi. sinonimlar. Bundan tashqari, rus tilining morfologik tuzilishining o'ziga xos xususiyati - so'z hosil qiluvchi morfemalarning harakatchanligi. Bu yerda so'zning erkinlik va qulaylik bilan, ba'zan bir-biriga mos keladigan yoki ma'no jihatdan juda yaqin bo'lgan ikki yoki hatto uchta variantda yasalishi mumkinligi nazarda tutiladi, masalan: omon qolish – omon qolish; esga olmoq – eslamoq, esga olmoq – eslamoq; og'irlashtirmoq - og'irlashtirmoq va hokazo.

Frantsuz tilidagi so'z yasalishining zaifligi haqidagi fikrga qaramasdan, u haligacha bir ildizli sinonimlarning paydo bo'lishida rol o'ynaydi

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Бузакова, Р.Н. Грамматические синонимы в мордовских языках: Дис. . д-ра филол. наук Текст. / Р.Н. Бузакова. Саранск, 1991. - 463 с.
2. Жилин, И.М. Синонимика в синтаксисе современного немецкого языка Текст. / И.М. Жилин. Краснодар, 1974. - 182 с.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-1

3. Максимов, Л. О грамматической синонимии в русском языке Текст. / Л.Максимов // Рус. яз. в нац-ной школе. 1966. - №2. - С. 3-11.
4. Норман Б. Ю. Современный русский язык. Синтаксис, словосочетание и предложение. Владимир, 1986,
5. Падучева Е.В. О семантике синтаксиса: Материалы к трансформационной грамматике русского языка. -М.,1974.
6. Салькова Д.А. Некоторые вопросы омонимии и многозначности синтаксических конструкций. -Дисс. ... канд. Филол. Наук. -М., 1967.

